desalniettemin

Doreen Hendrikx

De waarde van een Tiktokgezicht

Dave Jorgenson. © rr

Als je maar lang genoeg op Tiktok scrolt, zijn het niet de namen, maar de gezichten die je bijblijven. Dave Jorgenson, een videojournalist bij *The Washington Post*, is er daar een van. Met zijn kostuumwissels – en de straffe gelijkenis met de Amerikaanse vicepresident J.D. Vance – maakt hij inzichtelijke video's. Daarmee liet hij haast eigenhandig het account van die krant groeien tot 1,9 miljoen volgers.

En nu stopt hij. Niet met Tiktok, wel bij *The Washington Post*. Jorgenson is een van de prominente journalisten die *The Post* kwijtraakt aan een buy-out, omdat ze het niet meer eens zijn met de visie van de krant, waarop eigenaar Jeff Bezos een steeds strakkere greep heeft. *The New York Times* wijdde zelfs een heel stuk aan de vraag of Jorgenson het wel kan redden zonder de geloofwaardigheid van *The Post*. Maar misschien is het eerder andersom: kan *The Post* wel zonder Jorgenson?

> Wat met al die bedrijven die hun werknemers voor een camera zetten?

Zijn video's halen significant meer likes dan die van de andere presentatoren. De stijl en humor van Jorgenson maken de account van de krant tot wat hij is. Het is zijn gezicht waar je aan blijft hangen, veel meer dan aan het logo van *The Post,* dat klein aan de rechterkant zweeft.

Het is een vraag die ik me wel vaker stel: wat met al die bedrijven die hun werknemers voor een camera zetten? Nona Van Braeckel is synoniem met StuBru, net als 'den Dieter' met Keurslager Michielsen, maar wat als ze vertrekken? Professionele media hebben misschien geen gebrek aan gezichten als er eentje wegvalt, bij de slager om de hoek ligt dat iets anders.

Als ik een gok mag wagen, denk ik dat het Jorgenson prima zal vergaan met zijn eigen account @davejorgenson en zijn bedrijf Local News International. Maar of *The Post* nog even vaak video's zal maken die honderdduizend of meer likes halen? Dat is een ander verhaal.

"De knoop is doorgehakt: Touch of Joy is nog niet dood"

© Tommy Maes

Sergio Quisquater (60) kondigde het zondagochtend zelf aan op Facebook: Touch of Joy is terug. De populaire ninetiesband, die bestaat uit Sergio en Sandy 'Xandee' Boets, is vanaf 2026 weer officieel te boeken. (het *Nieuwsblad*)

Van Namen tot Wisconsin, de Waalse taal is met uitsterven bedreigd

Het Waals was duizend jaar lang de meest gesproken taal in Wallonië, maar dreigt nu in sneltempo van de kaart geveegd te worden. De laatste sprekers zijn gering en worden er niet jonger op. Vallen de taal en haar erfgoed nog te redden?

"Yèsse èpolté come on novia ramon." Nee, dat is geen zin in het Roemeens of Portugees. De taal die hier geschreven staat, ligt een pak dichter bij huis: het is Waals (vertaling: "klaar zijn om aan het werk te gaan"). Waarom u deze ietwat vreemd klinkende taal nog niet hoorde tijdens een weekendje Ardennen? Omdat het Waals, dat sinds het jaar 1000 de meest gesproken taal was in Wallonië, vandaag nagenoeg volledig verdwenen is. Unesco labelt de taal als "absoluut bedreigd".

"Het Waals werd in 1920 nog gesproken door 80 procent van de Waalse bevolking", zegt Michel Francard, emeritus hoogleraar aan de UCLouvain. "Honderd jaar later blijft er nog maar 10 procent van de bevolking over die het Waals beheerst, wat neerkomt op zo'n 300.000 inwoners. Nog minder daarvan gebruiken het ook effectief in hun dagelijkse leven." Francard is een van de weinige professoren in het land die zich verdiept heeft in de Waalse taal.

"Er wordt soms gedacht dat het Waals een dialect is van het Frans, maar dat klopt niet", zegt Francard. "Rond het jaar 1000 spliste het Waals zich af van het Latijn, dat is grofweg dezelfde periode waarin de Franse taal ontstond. Het Waals heeft bovendien een eigen grammaticaal en linguïstisch systeem, het is dus wel degelijk een taal. Wel is het Waals opgedeeld in verschillende regio's en dialecten." Zo is er het West-Waals, met invloeden uit het Picardisch, en het Zuid-Waals, met invloeden uit het Lorrain, en er bestaat ook een Luiks en Naams dialect.

Taal van de arbeidersklasse

Waarom kende het Waals, dat honderden jaren lang de meest gebruikte taal was in het gebied van Wallonië, dan plots zo'n verval in de 20ste eeuw? "In 1919 voerde België de leerplicht in. Het Frans, dat een hoge culturele en politieke status had, werd de verplichte taal in scholen. Kinderen die Waals spraken, werden streng afgestraft", legt Francard uit. "Vanaf toen werd het Waals aanschouwd als een taal van de laaggeschoolden en de arbeiders. Dat imago heeft het Waals niet van zich af kunnen schudden. In sneltempo rukte het Frans op in Wallonië als meest gebruikte taal, en alleen in landelijke dorpjes werd het Waals nog actief gesproken. Ook vandaag vind je voornamelijk in kleine dorpen nog sprekers van de taal, maar het gaat om een laatste generatie."

Michel Francard. © Frédéric Raevens

"Elke keer als we een taal verliezen, verliezen we ook een manier van leven en denken. Kortom, een stukje geschiedenis", zegt Romain Berger. Berger is de enige lesgever in het land die de Waalse taal onderwijst in het hoger onderwijs. Het is een ver-

Het Waals is al 1.000 jaar oud, de taal splitste zich in dezelfde periode als het Frans af van het Latijn. © Gert Jochems

In Ciney worden de straatnamen zowel in het Frans als in het Waals aangegeven. © Gert Jochems

plicht vak voor zij die de opleiding tot leerkracht Frans volgen aan de Haute Ecole de Liège. "Het Waals is een goudmijn aan informatie, dat ons zo veel vertelt over het volk dat het spreekt. Het is een taal met veel uitdrukkingen, gezegdes en humor", vertelt de enthousiaste leerkracht Berger. Toch zien zijn leerlingen het niet altijd zitten om een taal te leren die amper nog gesproken wordt. "Bij aanvang van het jaar dacht ik: wat kan mij dat Waals nu schelen", lacht Agnese Pozzoli. Pozzoli is Italiaans, maar woont in België. Voor de lessen van Berger kende ze de Waalse taal niet, maar stukje bij beetje kwam daar verandering in. "Het is een muzikale taal, met veel typische zinnetjes en woorden. Een van mijn favorieten is *'C'est todi les ptits k'on spotche'*, wat vertaalt naar: 'Het zijn altijd de kleintjes die eerst worden vertrapteld.'"

Familiegeschiedenis

Voor sommige leerlingen van Berger is het geen nieuwe taal, integendeel: "Mijn overgrootouders spraken Waals", zegt Marjorie Lesale. "In het kleine dorpje waar ik opgroeide, Houtain-Saint-Siméon, werd er ook in het Waals theater gemaakt. Het beter leren kennen van de taal brengt me dus dichter bij mijn eigen wortels en m'n geboortedorp. Ik wil het graag zelf doorgeven aan mijn kinderen, zodat dat deel van onze familiegeschiedenis niet zomaar verloren gaat."

En zo ziet leerkracht Berger veel van zijn leerlingen nieuwe verbindingen leggen met hun grootouders, ouders of dorp waar ze opgroeiden. Maar de kans is zeer groot dat de generatie die vandaag nog Waals spreekt, vooral ouderen, de laatste zal zijn. "We bevinden ons op een kantelpunt: of de taal sterft een stille dood, of we ondernemen nu actie, op de valreep, om ze nog te redden." Al is de kans op succes klein, zegt Berger. "De taal is stervende, en we zitten eigenlijk al te ver in dat proces om ze nog te redden. In de Waalse huiskamers wordt nog zelden Waals gesproken."

Namur in Wisconsin

Aan de overkant van de Atlantische Oceaan, aan de oostkust van de staat Wisconsin, groeide Theresa Alexander op in het plaatsje Namur, dat onderdeel uitmaakt van de stad ... Brussels. En de inwoners? Die spraken er Waals. Brussels werd gesticht in Green Bay, een regio van Wisconsin, door een groep migranten uit Wallonië in het midden van de 19de eeuw. "Mijn grootouders zijn hier toegekomen in 1853. Ze kwamen vanuit steden als Luik en Charleroi", zegt Alexander. "Toen ik kind was, spraken we in deze regio allemaal Waals. Maar vanaf dat ik naar school ging, op mijn zevende, werd ik ermee uitgelachen. Toen moest ik opeens Engels leren spreken", vertelt ze. Op een gelijkaardige manier als in België verdwenen de klanken van het Waals dus ook in de straten van Brussels en Namur in Wisconsin.

Maar als het van haar zoon Joe Alexander afhangt, blijft de taal levend en wel. "In 2010 startten we hier in Namur het Belgian Heritage Center. In dit museum houden we de taal en geschiedenis van de Belgische migranten in leven", zegt Joe. Zo organiseren ze op 6 september een 'Grandparents Day', waarbij kinderen van

> "We weten in Wallonië meer over Napoleon dan over onze eigen taal"
> **Thierry de Coster**
> Tv-maker en comedian

Waalse grootouders aangemoedigd worden om hun familiegeschiedenis te ontdekken. Er zullen filmpjes in zowel Waals als Engels afgespeeld worden. "Veel mensen in de regio tonen interesse voor die evenementen, maar toch zijn er maar een handvol sprekers van de taal over", zegt Joe Alexander. "In de voorbije maanden zijn er drie mensen die nog Waals spraken gestorven", voegt zijn moeder eraan toe. "Nu zijn er in heel de Green Bay nog maar twintig sprekers van het Waals."

'Ja' tegen regionale talen

Maar welke opties zijn er bij ons nog om de taal geen vaarwel te moeten zeggen? "Het zijn uiteindelijk politieke beslissingen die een impact kunnen maken", zegt professor Francard. "Kinderen laten kennismaken met het Waals op school bijvoorbeeld. Maar voor politici in gang schieten, moeten ze een impuls krijgen van hun kiezers. Ook de Walen zelf moeten dus overtuigd raken dat Waals een historisch erfgoed met zich meedraagt."

Toch is er ook een evolutie in de juiste richting, zegt Francard. Het imago van de taal, die tot de jaren 90 prominent gelinkt was aan de lagere klasse, begint langzaam weer op te krikken. Er zijn steeds meer initiatieven die de taal positief in de verf zetten. Zo is er een groeiend aantal steden en dorpen die het label 'Ik zeg ja tegen regionale talen' dragen, waaronder Ciney en Luik. Zij verbinden zich aan het bevorderen van het Waals via culturele evenementen, onderwijsactiviteiten of toerisme.

Ook in het medialandschap is er weer meer interesse voor de taal. Thierry de Coster, Waals tv-maker en comedian, werkt sinds 2019 mee aan het tv-programma *Stoemp, Pèket et des Rawettes* dat wordt uitgezonden op de Waalse openbare omroep RTBF. In dat praat- en docuprogramma worden de verschillende regionale talen en tradities in Wallonië ontdekt. "Het eerste seizoen haalde met 166.000 kijkers best hoge cijfers. De interesse van het publiek is zeker aangewakkerd, en er kwamen ook veel positieve reacties binnen. Mensen vertellen me dat het een groot plezier is om de taal nog eens te horen. Het Waals is voor velen verbonden met jeugdherinneringen."

Zelf leerde De Coster het Waals pas kennen op zijn 55ste. "Er ging een wereld voor me open. Het verbaast me dat onze schoolkinderen zo weinig leren over de eigen geschiedenis. We weten in Wallonië meer over Napoleon en de Franse koningen dan over onze eigen taal en ons verleden."

Marie Van Loon

Een woordje Waals

Po on merci i'n faut pont d'potche. Een dankjewel kost niets.
Yèsse èpoltè come on novia ramon. Klaar zijn om aan het werk te gaan.
C'est todi les ptits k'on spotche. Het zijn altijd de kleintjes die vertrappeld worden.
Dèdja dih eûres! dji n' èl f'rè pus longue. Het is al tien 10 uur! Ik blijf niet lang meer.
Diè l'l'é câssé en stcherdan lè budon. Ik heb het gebroken toen ik de was afdroogde.
Li Kai Jou esti ajourdi? Welke dag is het vandaag? *(Waals uit Wisconsin)*
Ajourdise Londi. Vandaag is het maandag. *(Waals uit Wisconsin)*
Je'm foot sa. Het kan me niet schelen. *(Waals uit Wisconsin)*
Kwe ess vous nau? Hoe heet jij? *(Waals uit Wisconsin)*